

Конвенція ООН про права дитини

Передусім, Конвенція — це угода.

Текст Конвенції про права дитини готувався, обговорювався та узгоджувався більше десяти років. Конвенція ООН про права дитини - це угода між країнами. В ній записано, як уряд кожної країни має дбати про дітей. Конвенція була прийнята та відкрита для підписання та приєднання резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї ООН від 20 листопада 1989 року. Цей особливий документ було ратифіковано 191 країною світу.

Конвенція ООН про права дитини набула чинності в Україні з 27 вересня 1991 року і з цього часу є частиною національного законодавства.

Права дитини в Україні

Україна ратифікувала Конвенцію ООН про права дитини в перший же рік своєї незалежності. В нашій країні не існує спеціального законодавства для неповнолітніх, і їх права виділені окремими статтями Сімейного, Цивільного, Кримінального та Кримінально-Процесуального кодексів України, а також регулюються окремими законами, такими як закони «Про охорону дитинства», «Про соціальну роботу з дітьми та молоддю», «Про попередження насильства в сім'ї». Різні державні інституції та міністерства покликані відповідати за дотримання прав дитини в Україні. Багато зусиль також докладають громадські організації, які працюють на терені захисту прав дитини, щоб кожна дитина почувала себе захищеним законом повноцінним членом суспільства.

Захисти себе

Конвенція ООН про права дитини — це твої права. Вони знайшли своє відображення у чинному законодавстві України. Ти можеш не думати про них. Ти можеш не використовувати їх щодня. Втім, ти маєш знати, що вони існують і вони невід'ємні від інших прав, гарантованих тобі державою.

Закони різних країни різні. Йдеться зокрема про цифру повноліття і про вік, з якого підліток несе кримінальну відповідальність за скоєний злочин: в одних країнах це 7 років, в інших — 12, в Україні — 14-16 років. Але ти повинен знати, що є права, які не можна змінити. Наприклад, право на турботу і піклування. Також незмінним є, твердження про те, що всі діти мають рівні права. Держава може бути більш чи менш демократичною, але змінити ці права вона не може. Вони — твої.

Читай — дізнаєшся

Конвенція ООН про права дитини містить 54 статті. В них ти знайдеш 40 прав, які має дитина. Нижче наведені тільки ті статті Конвенції, які стосуються твоїх прав. Всі права можуть бути класифіковані за певними принципами.

Спробуймо класифікувати права:

Всі діти мають право на життя

Всі діти мають право на піклування і турботу

Всі діти рівні у своїх правах

Права «піклуйтеся-про-мене»

Ти маєш право на достатнє та здорове харчування

Ти маєш право на освіту

Ти маєш право на медичну допомогу

Ти маєш право на розваги

Права «не знущайтеся наді мною»

Ти маєш право на захист від економічної експлуатації та примусової праці
Ти маєш право на захист від будь-якої роботи, яка може бути небезпечною для твого здоров'я
Ти маєш право не бути жертвою війни
Ти маєш право на захист від сексуальної експлуатації

Права «я маю власну думку»

Ти маєш право виражати свої погляди
Ти маєш право сповідувати свою власну релігію
Ти маєш право об'єднуватися з іншими
Ти маєш право на інформацію

Права «спеціальних потреб»: життя деяких дітей є важчим, ніж у їхніх однолітків. Тому такі діти потребують спеціальної уваги і піклування

Діти-інваліди

Діти, позбавлені батьківського піклування

Діти-біженці

Діти у конфлікті з законом

Преамбула (вступ до Конвенції)

Преамбула Конвенції ООН про права дитини містить таку важливу інформацію, як:

- діти мають право на особливе піклування та допомогу;
- сім'я несе відповідальність за повний та гармонійний розвиток дитини;
- дитина потребує спеціальної охорони, піклування і захисту як до, так і після народження;
- діти, які живуть у виключно тяжких умовах, потребують особливої уваги;
- важливість традицій і культурних цінностей суспільства, в якому зростає дитина;
- важливість міжнародного співробітництва для поліпшення умов життя дітей в кожній країні.

Стаття 1 Визначення поняття ДИТИНА

Дитина – це людська істота до досягнення нею 18-річного віку. Дитина – це людина, яка зростає. Діти – це люди на шляху в доросле життя. Всі діти потребують повноцінних умов для розвитку і зростання.

Стаття 2 Усунення дискримінації

Всі права рівні для кожної дитини, незалежно від її раси, кольору шкіри, статі, мови, релігії, соціального походження. Держава не може порушувати жодне з прав. Держава має активно пропагувати права дитини.

Стаття 3 Якнайкраще забезпечення інтересів дитини

Усі дії щодо дитини мають виконуватися в інтересах дитини. Якщо рідні, або ті особи, які несуть відповідальність за дитину, недбало виконують свої обов'язки, держава має забезпечити дитині належний догляд і піклування.

Стаття 4 Здійснення прав дитини

Держава має вживати всіх необхідних заходів для реалізації прав дитини. Держава не може залишати поза увагою права дитини. Всі країни мають

співпрацювати для того, щоб права дитини реалізовувались у повсякденному житті. Більш розвинені країни мають допомагати бідним, економічно

Стаття 5 Роль батьків

Держава має поважати відповідальність, права та обов'язки батьків та родини. І, водночас, держава повинна вимагати від батьків ростити та виховувати дітей належним чином.

Стаття 6 Право на життя та розвиток

Держава визнає той факт, що кожна дитина має невід'ємне право на життя. Держава визнає, що кожна дитина має право на здоровий розвиток.

Стаття 7 Ім'я та громадянство

Кожна дитина після народження має право на ім'я та громадянство. Кожна дитина після народження має право знати своїх батьків і має право на їхнє піклування.

Стаття 8 Право на індивідуальність

Держава поважає індивідуальність дитини, її громадянство, ім'я та сімейні зв'язки.

Стаття 9 Розлучення дітей з батьками

Дитина має право жити разом з батьками. Якщо батьки розлучені, дитина має право спілкуватися з обома батьками, за винятком тих випадків, коли це суперечить інтересам дитини.

Стаття 10 Воз'єднання сім'ї

Держава сприяє воз'єднанню сім'ї. Держава дозволяє дітям та їхнім батькам в'їзд чи виїзд до іншої країни з метою воз'єднання сім'ї. Держава також дозволяє батькам, які проживають у різних країнах, спілкуватися з дитиною.

Стаття 11 Незаконний вивіз дитини

Держава вживає всіх необхідних заходів для боротьби з незаконним вивозом дітей за кордон.

Стаття 12 Власні погляди дитини

Держава забезпечує дитині (згідно з її віком і зрілістю) право формулювати та виражати власні погляди з усіх питань. Держава має приділяти належну увагу поглядам дитини. Дитина має право бути заслуханою в суді та адміністративних органах.

Стаття 13 Свобода вираження поглядів

Дитина має право вільно виражати свої думки. Це право також включає свободу шукати, отримувати та передавати інформацію.

Стаття 14 Свобода думки, совісті і релігії

Дитина має право на свободу думки, совісті і релігії. При цьому беруться до уваги відповідальність, права і обов'язки батьків та норми закону.

Стаття 15 Свобода асоціацій/зборів

Дитина має право бути членом асоціації, гуртка чи клубу. Дитина також має право створювати асоціації, гуртки та – клуби відповідно до закону.

Стаття 16 Право на особисте життя

Ніхто не може незаконно втручатись в особисте життя дитини. Дитина має право на захист закону від свавільного втручання в її особисте та сімейне життя, її оселю та кореспонденцію.

Стаття 17 Право на інформацію

Держава забезпечує доступ дитини до інформації і матеріалів з різних джерел, особливо з джерел, які сприяють належному розвитку дитини. Наприклад: телебачення, радіо, газети, дитяча література, інформація рідною мовою, а також інформація і матеріали з міжнародних джерел. Держава забезпечує належний захист дитини від тих матеріалів та інформації, що завдають шкоду її благополуччю.

Стаття 18 Відповідальність батьків

Батьки несуть рівну відповідальність за виховання дитини. Держава надає батькам належну допомогу у виконанні ними обов'язків стосовно дітей. Держава має забезпечувати належний догляд за дітьми, батьки яких працюють.

Стаття 19 Захист від насильства

Діти мають право на захист від усіх форм фізичного, психологічного, сексуального насильства та експлуатації як в сім'ї, так і поза нею. Держава має вживати всіх заходів для запобігання насильству щодо дитини. Дитина має право на необхідну підтримку і допомогу.

Стаття 20 Дитина, позбавлена сімейного оточення

Дитина, яка не може жити в своїй сім'ї (тимчасово чи постійно) має право на особливий захист. Держава має забезпечити дитині належний догляд відповідно до своїх національних законів: усиновлення, передачу на виховання до прийомної родини, або до відповідних установ по догляду за дітьми.

Стаття 21 Усиновлення

Усиновлення дитини дозволяється лише тоді, коли воно відповідає інтересам дитини. Всиновлення дитини в іншій країні може розглядатися за умови, коли не існує інших, кращих можливостей для дитини в межах країни.

Стаття 22 Діти-біженці

Діти-біженці мають право на захист. Рівні права на захист мають як діти-біженці у супроводі своїх батьків, так і діти-біженці, які не супроводжуються батьками. Держава має надати захист дитині-біженцю, а також допомогу у пошуку її батьків чи інших членів сім'ї.

Стаття 23 Діти з фізичними та розумовими вадами

Діти з фізичними та розумовими вадами мають право на особливе піклування. Неповноцінні діти мають вести повноцінне і гідне життя в умовах, які забезпечать їх нормальну участь у житті суспільства.

Стаття 24 Охорона здоров'я

Кожна дитина має право на користування найбільш досконалими послугами системи охорони здоров'я. Держава повинна домагатися повного здійснення цього права. Особлива увага має приділятися:

- зниженню рівня смертності немовлят і дітей;
- наданню необхідної медичної допомоги, зокрема первинної медико-санітарної допомоги;
- наданню достатньої кількості їжі та чистої питної води;
- наданню належних послуг матерям у допологовий та післяпологовий періоди;
- забезпеченню інформацією всіх верств населення щодо здоров'я, харчування дітей, щодо переваг грудного годування, гігієни і санітарії. Держава має вживати заходів, спрямованих на скасування традиційної практики, що

негативно впливає на здоров'я дітей. Важливу роль відіграє міжнародне співробітництво: розвинені країни мають допомагати країнам, що розвиваються.

Стаття 25 Перебування дитини поза сім'єю

Іноді дитина більше не може жити вдома. У таких випадках дитину віддають на піклування до прийомної родини, або до дитячої установи. Так, наприклад, трапляється, коли дитина потребує більшого догляду і піклування. Або, коли дитина потребує фізичного чи психічного лікування. Держава має перевіряти, наскільки така передача дитини на піклування потрібна.

Стаття 26 Соціальне забезпечення

Соціальне забезпечення - це фінансова підтримка і турбота, яку держава надає тим, хто її потребує. Кожна дитина має право користуватися благами соціального забезпечення.

Стаття 27 Життєвий рівень

Кожна дитина має право на рівень життя, необхідний для її фізичного, розумового та духовного розвитку. Сюди входить належне харчування, житло, одяг. Батьки несуть відповідальність за забезпечення належного життєвого рівня дитини. Держава має вживати необхідних заходів щодо надання допомоги батькам у здійсненні цього права.

Стаття 28 Освіта

Дитина має право на освіту. Дитина повинна відвідувати школу. Кожна дитина має право на безкоштовну і обов'язкову освіту. Держава повинна забезпечити це право. Держава також має забезпечити доступність середньої та вищої освіти на підставі здібностей кожної дитини. Держава має забезпечувати доступність інформації та матеріалів у галузі освіти та професійної підготовки. Держава повинна вживати заходів щодо зниження кількості учнів, які залишили школу. Держава має вживати всіх необхідних заходів для забезпечення такої шкільної дисципліни, яка ґрунтується на повазі людської гідності дитини. Положення Конвенції ООН про права дитини не мають порушуватися під час уроків. Дуже важливо розвивати міжнародне співробітництво у галузі освіти. Освіта має бути доступною для всіх дітей.

Стаття 29 Спрямування освіти

Освіта має бути спрямованою на:

- розвиток дитини;
- повагу до прав людини;
- повагу до батьків, культури та національних цінностей країни;
- мир, дружбу, порозуміння;
- повагу до навколишньої природи.

Стаття 30 Діти національних меншин

Деякі діти належать до етнічних, релігійних, мовних меншин. Така дитина має право спільно з іншими членами її групи користуватись своєю культурою, мовою та сповідувати свою релігію.

Стаття 31 Дозвілля

Діти мають право на відпочинок. Діти мають право на дозвілля і розваги. Діти мають право брати участь в іграх, розважальних заходах, а також у культурному житті та займатися мистецтвом.

Стаття 32 Економічна експлуатація

Держава повинна захищати дитину від тих осіб, які, заробляючи гроші, використовують дитячу працю. Діти мають бути захищені державою від небезпечної та тяжкої праці. Законодавство держави встановлює мінімальний вік дитини для прийому на роботу і необхідні вимоги щодо тривалості робочого дня.

Стаття 33 Захист від наркотиків

Діти мають бути захищені від вживання наркотичних засобів і психотропних речовин. Держава має забезпечити законодавчий захист дітей від вживання, виробництва і торгівлі наркотичними засобами і психотропними речовинами. Держава має розгорнути широку інформаційну кампанію проти наркотиків у школах та в інших місцях, де найчастіше перебувають діти.

Стаття 34 Сексуальна експлуатація

Діти мають право на захист від усіх форм сексуальної експлуатації та сексуальних розбещень, особливо проституції і порнографії.

Стаття 35 Торгівля дітьми

Держава має вжити всіх необхідних заходів для відвернення викрадень дітей, торгівлі дітьми чи їх контрабанди у будь-якій формі.

Стаття 36 Інші форми насильства

Діти мають право бути захищеними від усіх форм експлуатації, яка завдає шкоди їхньому добробуту.

Стаття 37 Діти за ґратами

Держава забороняє піддавати дитину катуванням чи іншим формам жорстоких покарань. Дітям за вчинені злочини не призначаються смертна кара чи довічне ув'язнення. Арешт, затримання чи позбавлення волі дитини здійснюється згідно з законом лише як крайній захід і протягом якомога коротшого періоду часу. Кожна позбавлена волі дитина має право на гуманне ставлення і повагу до її гідності. Діти не мають перебувати за ґратами разом з дорослими. Кожна ув'язнена дитина має право підтримувати зв'язок зі своєю сім'єю. Кожна ув'язнена дитина має право на негайну правову допомогу.

Стаття 38 Діти і війна

Під час воєнних дій діти мають особливе право на захист і турботу. Діти, молодші 15-ти років, не можуть брати безпосередню участь у воєнних діях.

Стаття 39 Дитина-жертва

Дитина, яка стала жертвою будь-яких видів експлуатації, зловживань, катувань та недбалого ставлення, має право на повноцінну допомогу, необхідну для фізичного, психологічного відновлення та соціальної реінтеграції дитини.

Стаття 40 Ювенальна юстиція

Дитина, яка порушила закон, має право на справедливе судочинство і правову допомогу. Це право також дійсне для дитини, яка підозрюється у порушенні закону. Держава має забезпечити таке поводження, яке не принижує у дитини почуття гідності, зміцнює повагу до прав людини і основних свобод. Держава має сприяти створенню таких законів, процедур, органів, установ, що мають безпосереднє відношення до дітей, які порушили кримінальне законодавство.